

Nr 65.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående till- och ombyggnad vid allmänna barnbördshuset; givnen Stockholms slott den 10 februari 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 februari 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärenden BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Olsson anför härefter:

Vid 1921 års riksdag var frågan angående om- och tillbyggnad vid allmänna barnbördshuset före. Ett av Kungl. Maj:t då framlagt förslag vann emellertid ej riksdagens bifall. Vissa nytillkomna omständigheter föranleda emellertid, att frågan synes mig böra åter-

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 55 häft. (Nr 65.)

Till- och ombyggnad vid allmänna barnbördshuset.

upptagas. I övrigt hänvisande till den utredning i ämnet, som åtföljde statsverkspropositionen till 1921 års riksdag, tillåter jag mig nu allenast erinra om följande.

Ärendet hade sin upprinnelse i en till karolinska institutets lärarkollegium den 19 maj 1919 avlåten skrivelse från professorn i oftalmiatrik J. A. Dalén och professorn i obstetrik och gynekologi J. H. Forssner, den senare tillika direktor vid barnbördshuset. I denna skrivelse framhölls, att lokalerna vid den oftalmiatriska och den gynekologiska kliniken vid serafimerlasarettet voro så trånga och otidsenliga, att såväl undervisning som sjukvård därav i hög grad menligt påverkades. Skrivelsen utmynnade i en hemställan, att lärarkollegiet måtte hos universitetskanslern anhålla, att han ville uttröna, huruvida direktionen över allmänna barnbördshuset kunde vid barnbördshuset bereda plats för en gynekologisk avdelning.

Om så vore förhållandet, borde enligt förslagsställarna den gynekologiska kliniken vid serafimerlasarettet flyttas till barnbördshuset, som härigenom skulle bliva en fullständig obstetrisk-gynekologisk klinik, och den oftalmiatriska kliniken därefter få disponera även den gynekologiska klinikens lokaler vid serafimerlasarettet. I planen för det nya serafimerlasarettet borde detta oaktat upptagas även en obstetrisk-gynekologisk klinik. Till denna skulle undervisningen flyttas från den gynekologiska kliniken vid Sabbatsberg, som för närvarande av Stockholms stad upplåtits åt karolinska institutet, men vilken icke vore för ändamålet uppförd och därför saknade nödiga undervisningslokaler. Det gamla önskemålet, att de bägge professorerna i obstetrik och gynekologi vid karolinska institutet skulle var för sig erhålla en obstetrisk-gynekologisk klinik, bleve härigenom uppnått. Genom den föreslagna åtgärden komme redan nu att förverkligas den ena delen av den stora planen, nämligen att göra barnbördshuset till en obstetrisk-gynekologisk klinik, och förslaget innebure således för barnbördshusets vidkommande intet provisorium. Såsom ett sådant måste däremot betecknas det förhållandet, att serafimerlasarettet, tills detsamma erhöle nybyggda lokaler, måste reda sig utan en gynekologisk klinik, något som förslagsställarna dock ansåge vara av relativt liten betydelse, då den gynekologiska polikliniken skulle bibehållas vid serafimerlasarettet och således gynekologisk sakkunskap alltjämt där bleve företrädd; den nya gynekologiska kliniken vid barnbördshuset borde dessutom åläggas skyldighet att i främsta rummet upptaga patienter från såväl den gynekologiska polikliniken vid serafimerlasarettet som detta sjukhus övriga kliniker.

Sedan direktionen för serafimerlasarettet förklarar sig under viss förutsättning icke hava något att erinra mot de föreslagna omändringarna, hemställde karolinska institutets lärarkollegium den 30

maj 1919, att kanslern måtte hos barnbördshusets direktion göra framställning i det av Dalén och Forssner angivna syfte.

I skrivelse den 14 juni 1919 anmodade kanslern sistnämnda direktion att till kanslersämbetet avgiva yttrande, huruvida direktionen kunde bereda plats för en gynekologisk avdelning vid allmänna barnbördshuset, ävensom att, därest tillfälle därtill funnes, vidtaga i sådant avseende nödiga åtgärder.

Direktionen framhöll i skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 oktober 1919, att genom den föreslagna förflyttningen även för barnbördshuset de största fördelar skulle stå att vinna.

Det hade icke undgått direktionen, att sjukvården vid barnbördshuset icke vore så enhetligt ledd, som önskligt vore, emedan överläkarna hade på annat håll belägna gynekologiska avdelningar att sköta och därigenom allt för mycket drogos ifrån sin uppgift vid barnbördshuset. I all synnerhet gällde detta för den bland dem, som tillika såsom direktor hade att leda anstaltens förvaltning. För direktionen stod det därför klart, vilken stor fördel det vore, om direktorns gynekologiska klinik förflyttades till barnbördshuset. På ett fullt tillfredsställande sätt kunde dock enligt direktionens bestämda mening direktor icke leda och övervaka sjukvården och förvaltningen, förr än honom bereddes bostad vid barnbördshuset, varför direktionen i samband med det av universitetskanslern remitterade ärendet ansåge sig böra ånyo upptaga frågan om uppförande av en direktorsbostad vid barnbördshuset. Då vissa till- och ombyggnader bleve nödvändiga, om plats skulle kunna beredas för en gynekologisk klinik, ansåge sig direktionen dessutom böra föreslå, att i samband härmed en del ändringsarbeten inom barnbördshuset finge utföras i syfte att avhjälpa vissa i skrivelsen närmare framhållna olägenheter inom anstalten.

Med anledning härav hemställde direktionen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att den Benedickska asylen för ett pris av i runt tal 92,000 kronor inköptes för barnbördshuset och att i huvudsaklig överensstämmelse med ingivna, av arkitekten E. Stenhammar utförda ritningar ej mindre å asylbyggnaden och barnbördshusets byggnader utfördes vissa till- och ombyggnader för att bereda plats för en gynekologisk avdelning och avhjälpa nyss omförmälda olägenheter, än även åt direktorn-överläkaren uppfördes en bostad å barnbördshusets tomt;

dels ock för omförmälda ändamål bevilja ett anslag av 1,509,500 kronor (häri inbegripet det belopp, 92,000 kronor, som erfordrades för förvärvande av asylen), under villkor att i den mån en försälj-

ning av den barnbördshuset tillhöriga egendomen nr 3 i kvarteret Murmästaren därtill lämnade tillgång, de beviljade anslagsmedlen skulle till statsverket återbetalas.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 29 september 1920 framhöll direktionen ånyo den stora betydelsen av att direktorn-överläkaren bereddes bostad vid barnbördshuset och avgav ett nytt, förenklat förslag till sådan bostad, varigenom priset i avsevärd mån nedbringades.

I ärendet avgåvos vidare yttranden av universitetskanslern, justitiekanslern, medicinalstyrelsen och byggnadsstyrelsen, vilka samtliga tillstyrkte direktionens förslag eller lämnade detsamma utan erinran.

Efter det frågan sålunda undergått vederbörlig utredning, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att — under förutsättning att ett i riksdagens skrivelse nr ²⁸⁰/1920 omförmält köp för statsverkets räkning av den barnbördshuset tillhöriga tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren i Stockholm under år 1921 komme till stånd —

dels medgiva, att Benedickska asylens inköptes för ett belopp av 92,000 kronor och åt asylens upplätes lokaler inom barnbördshuset på sätt direktionen föreslagit,

dels medgiva, att i enlighet med direktionens förslag vissa till- och ombyggnadsarbeten finge vidtagas för beredande av plats för en gynekologisk klinik å barnbördshuset m. m. samt en bostad för överläkaren-direktorn finge därstädes uppföras,

dels bevilja ett belopp av 1,398,921 kronor att jämte en summa av 62,000 kronor, vilken enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 juni 1920 skulle tagas i anspråk för inköp för statsverkets räkning av den barnbördshuset tillhöriga tomten i kvarteret Murmästaren i Stockholm, användas för inlösen av Benedickska asylens byggnad och nämnda byggnadsarbeten,

dels ock av ovannämnda belopp av 1,398,921 kronor anvisa på extra stat för år 1922 ett reservationsanslag av 538,000 kronor.

I den skrivelse, däri riksdagen anmälde sitt beslut i ämnet, anförde riksdagen i denna fråga följande:

Efter besök, som medlemmar av riksdagens vederbörande utskott företagit å klinikens nuvarande lokaler, må erkännas, att desamma i avseende å utrymme och ändamålsenlig anordning lämna åtskilligt övrigt att önska. Då riksdagen

emellertid icke nu ansett sig böra bifalla klinikens förflyttande till barnbörds-
husets område och övriga i samband därmed i propositionen framlagda förslag, sker
det framför allt med hänsyn tagen till de ännu rådande höga byggnadskostnader,
som göra det mindre lämpligt att nu ställa så avsevärda krav som de förelig-
gande på den redan förut hårt ansträngda statsbudgeten. De lokala svårigheter, var-
med den gynekologiska kliniken nu har att kämpa, äro ock enligt riksdagens mening
icke av en sådan omfattning eller framträda i så stark grad, att ej ett uppskov
med bättre tillgodoseende av denna kliniks lokalbehov kan utan allt för stor
olägenhet äga rum för ett eller annat år, till dess förhållandena på byggnadsmark-
naden ställa sig ekonomiskt gynnsammare än nu. Departementschefen har ock
av samma orsak uttalat en viss tvekan vid att nu framlägga förslag i ämnet,
men ansett sig vara därtill föranledd av ärendets sammanknipande med en annan
byggnadsfråga, till vilken riksdagen här nedan återkommer. Av vad sålunda an-
förts torde framgå, att riksdagen jämväl ställer sig för närvarande avvisande
mot förslaget om statens övertagande av den Benedickska asylens å allmänna
barnbörds husets tomt belägna byggnad.

Vad den ifrågasatta bostaden för direktorn-överläkaren vid barnbördshuset
beträffar, kunna de skäl, som anföras för uppförande av en dylik bostad, icke
frånkännas berättigande, men har riksdagen, i likhet med vad som uttalats i fråga
om de egentliga till- och ombyggnadsarbetena, icke ansett sig under nu rådande
förhållanden böra bevilja medels anvisande för detta ändamål. Då hela den fråga,
som i den föreliggande framställningen beröres, åter bliver föremål för prövning
torde även böra tagas under överbäggande, huruvida det från sjukvårdens syn-
punkt är att anse som en oundgängligen nödvändig åtgärd, att särskild bostad
åt direktorn-överläkaren beredes i samband med blivande ombyggnadsarbeten.

Den föreliggande framställningen har satts i samband med det i riksdagens
skrivelse nr 280/1920 omförmälda köpet för statsverkets räkning av den barnbörds-
huset tillhöriga tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren i Stockholm. Verkställig-
heten av detta köp har utgjort en förutsättning för beviljande av erforderliga
anslagsmedel till de ifrågasatta byggnadsföretagen. Nödvändigheten för stats-
verket att få lokalbehovet för vissa i huvudstaden förlagda ämbetsverk säker-
ställt har upprepade gånger påpekats, och har riksdagen år 1920 genom an-
visande av betydande medel för ändamålet visat sig behjärta denna fråga. Vikten
av snara åtgärder i detta hänseende framträder så mycket starkare, som gällande
hyreslag från och med den 1 oktober 1921 inrymmer rätt åt hyresvärd att upp-
säga för icke-bostadsändamål uthyrd lägenhet och i följd därav ett stort antal
av ämbetsverk nu disponerade rum kan väntas bliva uppsagda. Riksdagen har
vid sådant förhållande ansett det vara i hög grad önskligt, att ifrågavarande
köp snarast kommer till stånd för att bereda möjlighet till uppförande å denna
tomt av för ämbetsverk avsedda byggnader. Enligt vad riksdagen inhämtat,
lärer något hinder från direktionens för barnbördshuset sida icke föreligga för verk-
ställigheten av köpet. Riksdagen anser sig därför nu böra bevilja erforderliga
medel för detta ändamål.

Det av direktionen äsatta tomtpriset utgör 1,200,000 kronor. Från denna
summa bör dragas dels ett belopp av 805,000 kronor, motsvarande återstoden

av barnbördshusets skuld till statsverket för förskottrade medel till uppförande av barnbördshusets nuvarande byggnader å Djurgården, dels ock ett belopp av 62,000 kronor, motsvarande vad av 1920 års riksdag beviljats till täckande av skillnaden mellan nyss angivna skuld och det av byggnadsstyrelsen tidigare åsatta tomtpriset av 867,000 kronor. För ändamålet skulle alltså erfordras en summa av 333,000 kronor, vilken torde böra utgå å 1922 års stat. Då riksdagen sålunda anvisar ett belopp av nämnda storlek att till direktionen för barnbördshuset utbetalas, förutsätter riksdagen, att de sålunda beviljade medlen varda av direktionen fonderade och reserveras för blivande till- och ombyggnader vid barnbördshuset, då frågan härom ånyo kommer före.

I anledning av vad sålunda anförts anmälde riksdagen *dels* att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke vunnit riksdagens bifall, *dels ock* att riksdagen för verkställighet av det i riksdagens skrivelse nr 280/1920 omförmälda köpet för statsverkets räkning av den allmänna barnbördshuset tillhöriga tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren i Stockholm beviljat på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst 333,000 kronor.

Sedan upplyst blivit, att direktionen över allmänna barnbördshuset till statskontoret inbetalt en summa av 5,403 kronor 26 öre utöver ett visst belopp av statsmedel, som stått till direktionens disposition och som borde av direktionen återgäldas, ställde Kungl. Maj:t genom beslut den 7 oktober 1921 såväl nyssnämnda, av riksdagen anvisade förslagsanslag, högst 333,000 kronor, som även omförmälda belopp av 5,403 kronor 26 öre till byggnadsstyrelsens förfogande att jämte förut angivna, av 1920 års riksdag anvisade 62,000 kronor i samråd med kammarkollegium användas till förvärvande för statsverkets räkning av ifrågavarande tomt för en köpeskilling av 1,200,000 kronor, vilken köpeskilling skulle till ett belopp av 799,596 kronor 74 öre, motsvarande vad som återstode oguldet av statens fordran hos allmänna barnbördshuset, gäldas genom avskrivning av berörda fordran, varjämte Kungl. Maj:t förklarade, att det skulle åligga direktionen över allmänna barnbördshuset att beakta vad riksdagen anför i fråga om fondering och reserverande för blivande till- och ombyggnader vid barnbördshuset av de kontanta medel till ett sammanlagt belopp av 400,403 kronor 26 öre, som vid gäldande av köpeskillingen för berörda tomt komme att inflyta till direktionen.

Barnbördshusets direktion har nu i skrivelse till Kungl. Maj:t av den 20 december 1921 återupptagit frågan. Direktionen redogör

först för de skäl, som föranlett ärendets återupptagande, samt utvecklar innebörden av den nu föreliggande framställningen.

Riksdagens avslag var betingat av de då rådande höga byggnadskostnaderna och innebar icke ett underkännande av det berättigade i de framställda kraven. Riksdagen hade uttalat ej blott att de framhållna bristerna voro förefintliga, utan jämväl att de krävde ett snart avhjälpande; det uppskov, som av ekonomiska skäl befanns nödvändigt, kunde, heter det, enligt riksdagens mening utan allt för stor olägenhet äga rum för ett eller annat år.

Detta oaktat hade direktionen icke vågat redan nu åter draga detta ärende inför Kungl. Maj:t, om icke frågan, sedan riksdagen behandlade densamma, i viktiga avseenden kommit i ett nytt läge. De nödiga till- och ombyggnaderna skulle, om de utföras under år 1922, draga avsevärt lägre kostnader än förut måst beräknas, dels emedan byggnadskostnaderna i allmänhet betydligt sjunkit sedan dessa beräkningar 1919 verkställdes, dels emedan direktionen under hösten 1921 företagit ytterligare förenklingar och inskränkningar i den ursprungliga planen, dels slutligen emedan kostnaden för den begärda bostaden åt direktor-överläkaren nu kan helt lämnas å sido, då direktionen för detta önskemåls förverkligande fått mottaga en donation, tillräckligt stor för att täcka denna kostnad, åtminstone om bostadshuset får uppföras i samband med övriga till- och ombyggnader. Då dessutom direktionen under närmaste tiden enligt Kungl. Maj:ts beslut kommer att till statsverket överlåta sin tomt i kvarteret Murmästaren i Stockholm för 1,200,000 kronor och av denna summa, sedan barnbördshusets skuld till statsverket blivit betald, återstår ett belopp av i runt tal 400,000 kronor, vilka medel riksdagen förutsatt skola användas för de begärda om- och tillbyggnaderna, skulle för hela det ifrågavarande byggnadsföretaget erfordras ett anslag, som i förhållande till det förut begärda måste betecknas såsom ganska obetydligt. Skulle emellertid Kungl. Maj:t anse det statsfinansiella läget för närvarande förbjuda varje anslagskrav för nu ifrågavarande ändamål, kan direktionen, utan något som helst anslag, för medel, som efter den 1 januari 1922 stå till direktionens förfogande och som riksdagen förutsatt skola för dylikt ändamål användas, utföra viss del av det stora byggnadsföretaget och därigenom avhjälpa de för barnbördshusets verksamhet mest tyngande olägenheterna, varjämte bostaden för direktor-överläkaren i samband därmed skulle kunna uppföras för de donerade medlen. Fördelningen av byggnadsföretaget i två etapper är för sådan händelse av direktionen planlagd med tagen hänsyn till, att riksdagens rätt att pröva tidpunkten, när den andra etappen skulle komma till utförande, på intet sätt föregripes.

Direktionen framlägger därefter först hela byggnadsförslaget efter de ändringar från det år 1920 framlagda förslaget, som direktionen i besparingssyfte gjort, och med nu utförda kostnadsberäkningar. Tillförlitliga sådana säger direktionen vara för närvarande synnerligen svåra att åstadkomma. Direktionen har därför ansett sig beträffande alla viktigare utgiftsposter böra infordra bindande an-

bud från vederhäftiga firmor inom byggnadsindustrien. Då dessa anbud gälla nu rådande priser och direktionen förutsätter såsom givet, att byggnadsföretaget icke bör igångsättas, förrän nya avtal inom byggnadsindustrien kommit till stånd, anser direktionen den på detta sätt åstadkomna kostnadsberäkningen kunna betraktas såsom säkerligen icke för låg. Med stor sannolikhet förmenar direktionen tvärtom kunna antagas, att vid den entreprenad, som enligt det för barnbördshuset gällande reglementet skall utlysas, om byggnadsföretaget kommer till stånd, då inkommande anbud skola visa sig vara än gynnsammare.

Direktionen meddelar vidare, att de infordade anbuden äro avgivna beträffande byggnadsarbeten enligt arkitekten Stenhammars ritningar av firman Gumpel & Bengtsson samt i fråga om arbeten för gas, vatten, avlopp och värme enligt ritningar av ingenjören H. Theorell av firman Harald Ahxner, ävensom att kostnaderna för hissar och elektriska arbeten äro beräknade av ingenjören Theorell.

Härefter övergår direktionen till en redogörelse för byggnadsföretagets olika delar. Jag anser mig böra närmare återgiva vad direktionen här föreslår, varvid jag till erforderlig komplettering för nedanstående förslag hänvisar till den utförliga redogörelse, som återfinnes i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag.

1. Asylens ombyggnad till gynekologisk avdelning.

Enligt direktionens i dess skrivelse av den 25 oktober 1919 utförligt motiverade förslag skulle beredande av lokaler för den gynekologiska avdelningen ske därigenom, att den Benedickska asylens byggnad å barnbördshusets tomt inköptes och i vissa avseenden om- och tillbyggdes. Detta förslag har vunnit bifall såväl av Kungl. Maj:t som av samtliga över detsamma hörda myndigheter. Direktionen vidhåller därför givetvis förslaget, men har i vissa avseenden förenklat planen för tillbyggandet.

Enligt 1919 års förslag skulle asylbyggnaden dels tillbyggas åt söder 13 meter, dels uppföras till samma höjd som barnbördshusets byggnader, dels slutligen sammanbyggas med barnbördshusets västra flygel. Härigenom skulle plats beredas: i souterrainvåningen för matsalar och samlingsrum för personalen samt en badavdelning, i bottenvåningen för 14 personalrum och en maskinistbostad, i var och en av våningarna 1 och 2 trappor upp för en gynekologisk avdelning för 26 patienter, i vindsvåningen för en gynekologisk avdelning för 18 patienter och slutligen i tillbyggnaden emot barnbördshusets västra flygel för 12 personalrum.

I direktionens nu inlämnade förslag är asylens tillbyggnad mot söder inskränkt till 6,5 meter. Den minskning av lokalutrymme, som givetvis måste bli en följd av denna reduktion, har direktionen ansett uppvägas av den betydliga sänkning av byggnadskostnaderna, som härigenom vinnes. Enligt detta nya förslag uppkomma följande inskränkningar i 1919 års plananordningar. I souterrainvåningen blir badavdelningen mindre, vilket icke är av alltför stor betydelse. I bottenvåningen bortfaller maskinistbostaden, vilken nu föreslås förlagd till maskinhuset; härtill återkommer direktionen under mom. 9. De båda gynekologiska avdelningarna 1 och 2 trappor upp minskas var för sig med 2 salar, vardera avsedd för 5 patienter, varigenom således i vardera avdelningen platserna skulle minskas från 26 till 16. Dels genom att frångå principen i 1919 års förslag med uteslutande små salar och i stället bygga en stor sal och dels genom vissa andra ändringar i plandispositionen har direktionen emellertid kunnat bättre utnyttja utrymmet, så att vardera avdelningen trots den betydliga förminskningen av lokalutrymme kan mottaga 22 patienter, fördelade på 1 sal för 10, 2 salar vardera för 4 och 2 salar vardera för 2 patienter. Den gynekologiska avdelningen i vindsvåningen förminskas, så att den i stället för 18 nu blott kan mottaga 14 patienter. I övriga avseenden blir den mindre byggnaden, avsedd för den gynekologiska kliniken, alldeles lik den större i föregående förslag.

De kostnader, som här föreslages till- och ombyggnad enligt nu gällande priser skulle draga, framgå av nedanstående sammanställning, i vilken även upptagits kostnaderna för asylbyggnadens inköpande och för nödiga korridorförbindelser till den föreslagna påbyggnaden av köksflygeln (mom. 2 i detta förslag) och till barnbördshusets västra souterrainkorridor.

Byggnadsarbeten å asylbyggnaden	kronor 176,000:—
Gas, vatten, avlopp och värme	» 57,465:—
Elektrisk belysning	» 13,000:—
Hiss	» 14,000:—
Korridorförbindelser till påbyggnaden å köksflygeln	» 23,900:—
Dito till västra flygelns souterrainkorridor	» 11,200:—
Inköp av asylbyggnaden	» 92,000:—
	<hr/>
	Summa kronor 387,565:—

2. Påbyggande av köksflygeln.

För att den enligt ovanstående förslag ändrade asylbyggnaden skall kunna användas till gynekologisk klinik, måste vid barnbördshuset uppföras en operationsavdelning. Direktionen har redan i sin skrivelse av den 25 oktober 1919 utförligt motiverat, varför denna med stor fördel kunde förläggas till en påbyggnad å köksflygeln, ävensom vilka övriga lokaler borde till denna byggnad förläggas, och vidhåller alltså detta förslag. Även här föreslår direktionen emellertid nu i besparingssyfte vissa ändringar uti sitt ursprungliga förslag.

I 1919 års förslag upptogs den första av de påbyggda våningarna av operationsavdelning, laboratorier och rum för öfverläkare och operationssköterska; den andra våningen av 10 rum för tjänstgörande medicine kandidater, av en

läkarbostad om 3 rum och av operationssalen, som gick genom två våningar, samt den tredje våningen av 14 rum för personal. I det nu ifrågavarande förslaget hava nedan angivna ändringar vunnit tillämpning. Tredje våningen är tagen i bruk för de tjänstgörande kandidaterna och dit hava förlagts 16 bostadsrum jämte mat- och samlingsrum, de senare förlagda emellan de bägge raderna av rum och försedda med takljus. I andra våningen är operationssalens överbbyggnad borttagen, varigenom ett betydligt utrymme vunnits, så att dit kunnat förläggas 8 rum för medicine kandidater och 6 för personal jämte bostad för förlossningsöversköterskan; kandidat- och personalrummen äro skilda av en dubbelkorridor. I första våningen äro endast smärre, för kostnaden betydelselösa ändringar vidtagna.

Genom dessa ändringar hava de döda rum, som funnos i föregående förslags andra och tredje våning, försvunnit och utrymmet i byggnaden avsevärt bättre utnyttjats, vilket givetvis är en stor ekonomisk fördel. Dessutom vinnes genom det nya förslaget, att kandidaternas bostäder med tillhörande sällskapsrum äro sammanförda, i stället för att såsom förut vara förlagda på tre olika håll och att den nya platsen är så belägen, att de tjänstgörande ej kunna verka störande på de sjuka och dock bo centralt omedelbart intill förlossnings- och operationsavdelningarna, där de hava sin huvudsakliga verksamhet.

Kostnaden för denna del av byggnadsföretaget framgår av följande sammanställning.

Byggnadsarbeten	kronor 179,000:—
Gas, avlopp, vatten och värme	» 49,775:—
Belysning och telefon	» 9,500:—
Hiss	» 5,000:—
	<hr/>
	Summa kronor 243,275:—

3. Inredning av nuvarande kandidatvåningen till asylavdelning.

Enligt 1919 års förslag i denna del, däri nu ingen ändring föreslås, skulle den nuvarande kandidatvåningen för en årlig hyra av 2,500 kronor upplåtas till den Benedickska asylens. För att våningen ifråga skall fullt lämpa sig till att mottaga asylens kvinnor krävas vissa smärre ändringsarbeten. För närvarande äro rummen avsedda vart och ett för en eller två kandidater. Av hänsyn till övervakning och daglig skötsel å avdelningen är det opraktiskt att fördela patienter på så många rum. Av de 16 åt söder belägna rummen föreslås därför att 8 sammanslås till 4 salar, en var avsedd för 4 kvinnor. De övriga 8 bibehållas, då det särskilt med hänsyn till debila barn är av vikt att hava isoleringsmöjligheter. De 4 i nordvästra delen av våningen belägna rummen sammanslås till 2 salar, av vilka den ena är avsedd för 6 kvinnor, den andra till arbetssal. Kandidaternas nuvarande matsal i nordöstra flygeln blir matsal för asylens kvinnor och en del av den avskiljes till serveringsrum. Kandidatvåningens intill liggande serveringsrum göres till expeditions- och undersökningsrum och den nuvarande underläkardubblotten tages i anspråk till bostad åt föreståndarinnan. I utbygg-

naden mitt på norra flygeln krävas endast ett par mycket obetydliga förändringar. Några särskilda arbeten för gas, vatten, avlopp och värme äro ej behöfliga med undantag för en toalett med WC för föreståndarinnan, för vilken anordning kostnaden är upptagen å annat ställe (mom. 6).

Byggnadsarbetena skulle draga en kostnad av 2,800 kronor.

4. Omändring av maskinistbostaden till mottagningslokal.

Såsom år 1919 av direktionen framhölls, är det ett stort önskemål, att patienterna, i motsats till vad nu är förhållandet, kunna intagas genom en särskild ingång, fredade för nyfikna blickar. I sådant ändamål föreslogs då och föreslås även nu, att maskinistbostaden och röntgenrummet, bägge i nordöstra flygelns souterrainvåning, omändras till sådan lokal, att en ny ingång upptages här och att mellan denna och nuvarande huvudingången, som hittills ej använts, inredes ett portvaxtrum. Härför äro, förutom en del förändringar inom rummen, vissa smärre ändringsarbeten å stora trappan och ett mindre schaktningsarbete å gårdsplanen av nöden. Däremot krävas inga förändringar av värmeledning eller av gas-, vatten- och avloppsledningar med undantag för uppsättandet av en WC och ett par slasktrattar, för vilka arbeten kostnaden är upptagen å annat ställe (mom. 6).

Dessa byggnadsarbeten, inberäknat schaktningen å gården, skulle draga en kostnad av 6,300 kronor.

5. Inredandet av bad i östra flygelns souterrainvåning.

Nödvändigheten av att ersätta det nu befintliga, allt för tränga s. k. intagningsbadet med ett rymligare framhölls redan år 1919. Ett sådant kan lätt inredas i de nuvarande lik- och obduktionslokalerna, vilka för sitt ändamål äro i högsta grad olämpligt belägna. Till badlokaler lämpa sig åter dessa rum väl, då de hava god belysning och ligga omedelbart intill såväl den nya mottagningslokalen som hissen upp till förlossningsavdelningen. De rörledningsarbeten, som påkallas av denna förändring, äro ej stora, då avlopps- och vattenledningar redan finnas ävensom badattiralj. Inrättande av en WC blir däremot nödvändigt. Kostnaderna för WC och rörledningar upptagas på annat ställe (mom. 6).

Byggnadsarbetena draga en kostnad av 5,200 kronor.

6. Inredandet av bostäder i nordöstra flygeln.

I överensstämmelse med 1919 års förslag föreslås även nu, att de nuvarande laboratorierna i bottenvåningen, vilka genom detta förslag skulle få annan förläggning, direktionsrummet, auditoriet, överläkarrummet och museet, vilka senare lokaler alla enligt förslaget skulle få annan förläggning, omändras till bostäder för läkare, husmor och sköterskor, vilka nu hava sina bostäder förlagda till de två stora barnsängsavdelningarna. Dessa senare skulle härigenom erhålla var och en två nya rum till förfogande.

Direktionen föreslog även, att de nuvarande lokalerna för portvakt och telefoncentral, vilka enligt förslaget skulle bli överflödiga, skulle sammanslås och användas till sysslomansexpedition, varigenom denna skulle få ett lämpligt läge intill stora porten och bredvid läkarexpeditionen, i stället för att såsom nu vara belägen å andra sidan gårdsplanen, och att det nu intill läkarexpeditionen belägna trånga intagningsbadet, likaledes ersatt av ett nytt, skulle sammanslås med läkarexpeditionen, vilken därefter skulle användas även till direktionsrum. Direktionen vidhåller nu dessa förslag.

För dessa omändringar krävas förutom en del byggnadsarbeten ganska avsevärda rörlägningsarbeten, då ändringarna nödvändiggöra att i denna del av barnbördshuset inrättas WC.

Samma krav, som under mom. 3, 4 och 5 framhållits, gör sig gällande även beträffande bostaden åt asylens föreståndarinna, mottagningsavdelningen och badet. Då emellertid samtliga dessa lokaler äro belägna i samma flygel av barnbördshuset, den ena ovanför den andra, komma hithörande arbeten att utgöra delar av ett helt och hava därför i kostnadsberäkningen sammanförts.

Totalkostnaden för under detta moment upptagna ändringsarbeten belöpa sig till följande belopp:

Byggnadsarbeten i våningarna å nedre botten och en trappa upp	kronor 14,700: —
Rörlägningsarbeten i nordöstra flygeln	» 10,975: —
	<hr/>
	Summa kronor 25,675: —

7. *Nya obduktionslokaler och gravkapell.*

Såsom i 1919 års skrivelse närmare framhölls, kunde de lokaler, som för närvarande funnos för förvaring av lik och för utförande av obduktioner, på grund av sitt läge inom anstalten ej användas utan stora sanitära olägenheter. Gravkapell fanns dessutom ej vid sjukhuset. Efter ett utvidgande av anstalten skulle givetvis dessa missförhållanden än tydligare framträda, varför direktionen föreslog, att man skulle i norra flygelns utbyggnad inreda likrum och obduktionsal i rum, som voro upptagna av bad och WC för personalen, vilka lokaler enligt förslaget skulle flyttas till annat ställe. De på så sätt nyinrättade lokalerna skulle visserligen bli små, men skulle i motsats till de nuvarande bli användbara, då de genom särskilda ventilationsanordningar skulle kunna göras fullständigt luktfria och därför ur sanitär synpunkt oantastliga. Utanför obduktionsavdelningen föreslogs att nybygga ett litet gravkapell, som skulle uppföras blott till bottenvåningens golvhöjd.

Direktionen framhöll år 1919 och har ingen anledning att frångå detta, att en fullt tillfredsställande anordning av nu ifrågavarande lokaler icke kan vinnas, utan att en fristående byggnad uppföres. Detta skulle emellertid draga stora kostnader och dessutom lägger tomten vissa hinder i vägen för en sådan lösning. Direktionen vidhåller därför sitt gamla förslag i vad det angår obduktionsavdelningen, men frånträder det beträffande gravkapellet. Nybyggnad härför skulle nämligen kunna undgås, om i stället det befintliga dopkapellet utvidgas med en närliggande

till väntrum avsedd sal, vilken, om en särskild mottagningsavdelning inrättas, ej längre bliver behöfelig för sitt nuvarande ändamål. Kapellets centrala läge inom barnbördshuset är visserligen för det nya ändamålet mindre lämpligt, men direktionen anser sig kunna förutsätta, att i regel jordfästningsakten förrättas utanför barnbördshuset och att således kapellet blott undantagsvis härför behöves tagas i bruk. Under sådana omständigheter och då kistan kan föras från likrummet genom souterrainkorridor och hiss till kapellet, utan att föras genom lokaler, där patienter vistas, anser sig direktionen kunna förorda nu föreslagna bruk av det befintliga kapellet. Fördelen av här föreslagna anordning är den, att man undgår en tämligen dyrbar och ur estetisk synpunkt ej tilltalande utbyggnad å norra fasaden.

Ändringsarbetena för inrättandet av obduktionslokaler och för utvidgandet av dopkapellet skulle kosta respektive 1,600 och 2,500 kronor. Några rörläggingsarbeten bliva icke nödvändiga, då i den blivande obduktionslokalen, som nu är bad och WC, redan finnes avlopp och vatten. Den sammanlagda kostnaden bliver alltså under detta moment 4,100 kronor.

8. *Matsalar för sköterskor m. m.*

Enligt förslaget av år 1919 skulle de nuvarande matsalarna för personalen, allt för trånga och dessutom olämpligt belägna i norra flygelns souterrainvåning, tagas i bruk dels för de under husmors uppsikt stående förråden, dels till en röntgenavdelning. Ekonomipersonalen och sköterskebiträdena skulle få sina matsalar och sitt samlingsrum i den till gynekologisk klinik omändrade asylbyggnaden, sköterskorna och eleverna skulle erhålla motsvarande lokaler i sydvästra delen av barnbördshusets bottenvåning, dit även matsal för medicine kandidaterna då föreslogs bliva förlagd.

Direktionen vidhåller detta förslag utom med avseende på kandidaternas matsal med tillhörande bilokaler, vilken nu föreslås förlagd till kandidatvåningen i påbyggnaden över köket, såsom framgår av mom. 2. Sköterskorna skulle enligt nu avgivna förslag få begagna det förut för kandidaterna avsedda utrymmet. På så sätt bliva närmast inkörsporten lokaler, förr avsedda till samlingsrum, lediga. Av dem kan göras en väl belägen läkarbostad i stället för den, som enligt 1919 års förslag var belägen över de nya laboratorierna i köksflygeln, men enligt detta förslag skulle tagas i bruk till bostäder för en förlossningssköterska och för biträden.

Kostnaden för härför nödiga ändringsarbeten skulle bliva 6,200 kronor.

9. *Påbyggnad å maskinhuset.*

I 1919 års förslag förutsatte direktionen, att maskinistbostaden, vilken skulle omändras till mottagningsavdelning, skulle förläggas i asylens utbyggnad mot söder.

Då denna utbyggnad förminskas till hälften (se mom. 1) och fördenskull ej lämnar rum för en ny maskinistbostad, föreslås nu i stället, att maskinhusets

bägge flyglar påbyggas enligt bifogad ritning. I norra flygeln erhållas på detta sätt 2 nya rum för eldarna (3 stycken) vilka nu bo dels i maskinhusets södra flygel, dels i barnbördshusets västra flygel. I södra flygeln erhållas 2 nya och funnos förut 2 gamla rum, bebodda av eldare respektive köksföreståndarinna. Av dessa göres en maskinistbostad om 3 rum och kök. För köksföreständerskan är rum beräknat inom barnbördshuset, vilket givetvis är en lämpligare anordning än den nuvarande.

Kostnaden härför blir 23,200 kronor.

10. Omändring av nuvarande operationssalen till föreläsningssal.

Enligt förslaget av år 1919 skulle den nuvarande föreläsningssalen tagas i bruk för läkarbostad samt ny föreläsningssal förläggas till den nuvarande efter den nya operationsavdelningens tillkomst ej längre behövlige stora operationssalen. Denna är för sitt nya ändamål mycket lämpligt belägen, då den ligger emellan förlossnings- och operationsavdelningen, å vilka ställen det mesta av undervisningen äger rum. Ett fel hade dock detta förslag däruti, att föreläsningssalen skulle bliva ett genomgångsrum för trafiken mellan å ena sidan förlossningsavdelningen, å den andra kandidatbostäderna och operationsavdelningen.

Detta missförhållande är byggnadstekniskt lätt att avhjälpa, då utanför den blivande föreläsningssalen finnes en terrass av 2,5 meters bredd, d. v. s. samma bredd, som barnbördshusets korridorer hava. Flyttas därför föreläsningssalen utåt å norra sidan, genom att denna terrass inbygges, uppstår å södra sidan ett utrymme av vanlig korridorbredd och så beläget, att det sätter förlossningsavdelningens korridor i direkt förbindelse med operationsavdelningen. Direktionen hemställer att detta ändringsarbete måtte få utföras. Kostnaden härför blir 8,800 kronor.

11. Utvidgning av värmecentralen.

Enligt av ingenjören Theorell utförda beräkningar måste barnbördshusets värmecentral förstärkas, om hela nybyggnadsplanen kommer till stånd, vilken förstärkning bäst och billigast kan ske genom att en av barnbördshusets tre pannor utbytes mot en kraftigare av annan typ med större eldyta samt genom att elektromotorpumpen utbytes mot en kraftigare och en ny varmvattencistern insättes.

Kostnaden för denna omläggning skulle belöpa sig till 26,255 kronor, vari ingår montering av de nya apparaterna, men icke borttagning av den gamla pannan. Kostnaden för sistnämnda arbete lär enligt ingenjör Ahxner bli jämförelsevis hög, emedan en av maskinhusets ytterväggar måste för tillfället genom-brytas, men lär dock ej belöpa sig till mer än något över 1,000 kronor. Direktionen upptager därför hela kostnaden under detta mom. till 27,500 kronor.

Sammanställas nu berörda delar av de föreslagna om- och tillbyggnaderna, erhålles följande resultat:

1. Asylens ombyggnad till gynekologisk avdelning	kronor	387,565:—
2. Påbyggnad av köksflygeln	»	243,275:—
3. Inredning av kandidatvåningen till asyl	»	2,800:—
4. Inredning av mottagningsavdelning	»	6,300:—
5. Inredning av bad	»	5,200:—
6. Inredning av bostäder i nordöstra flygeln m. m.	»	25,675:—
7. Inredning av obduktionslokal och gravkapell	»	4,100:—
8. Inredning av matsalar åt sköterskor m. m.	»	6,200:—
9. Påbyggnad å maskinhuset	»	23,200:—
10. Inredning av föreläsningssal	»	8,800:—
11. Förstärkning av värmecentralen	»	27,500:—
Summa kronor		740,615:—

Direktionen berör därefter den ovannämnda till sjukhuset lämnade donationen och yttrar härom följande:

Genom denna donation har ett av barnbördshusets djupast kända behov blivit tillfredsställt, utan att allmänna medel behövt anlitas.

Såsom framgår av skrivelsen bifogad avskrift av donationsbrevet uppgå de donerade medlen till 100,000 kronor och vid gåvan är icke fäst annat villkor, än att bostaden skall kostnadsfritt upplåtas åt den nuvarande direktorn under hans ämbets-tid. Av detta villkor följer, att kostnaden för bostadens underhåll, åtminstone under nyssnämnda tid, måste bestridas av barnbördshusets medel. Utgiften härför bliver emellertid ganska liten, vartill kommer, att blott en mindre del av densamma, högst en tredjedel, skulle belöpa sig på staten, sedan det förslag till nya betalningsprinciper vid barnbördshuset, som direktionen uppgjort och Kungl. Maj:t gillat, börjat tillämpas, vilket med största sannolikhet kan ske från och med år 1923.

Av till direktionen inlämnat anbud framgår, att bostaden, i fullt färdigt skick, skulle i närvarande stund draga en kostnad av 119,000 kronor, om entreprenören endast får att utföra bostaden ifråga, men 100,000 kronor, om firman samtidigt får utföra övriga byggnadsarbeten, åtminstone i den utsträckning, som innefattas i förslagen under mom. 2 och 3, 4, 5, 7 och 9. Med bostadens uppförande bör således anstå, tills den kan uppföras samtidigt med andra, ovan föreslagna arbeten vid barnbördshuset.

Till nu angivna kostnadssummor, 740,615 kronor + 100,000 kronor, böra läggas vissa belopp för ritningar och inventarier. Härom anför direktionen:

Till summan 840,615 kronor måste emellertid läggas dels arvode åt arkitekten Stenhammar för ritningar, arbetsledning och kontroll, dels kostnaden för anskaffande av nödiga inventarier för tillbyggnaderna av barnbördshuset. Härför behövliga belopp framgår av följande två sammanställningar:

Arkitekten Stenhammar.

För 1919 och 1920 utförda ritningar (enligt bifogad räkning)	kronor	17,125:—
För arbetsritningar, ledning och kontroll enligt arkitekttaxa II	»	30,600:—
	<u>Summa kronor</u>	<u>47,725:—</u>

Inventarier.

Olika inventarier enligt bifogad specifikation	kronor	71,901:—
--	--------	----------

Direktionen kommer sålunda till följande slutresultat:

De summor, som skulle behövas för att utföra samtliga ovanstående arbeten och fullständigt förse de nya avdelningarna med erforderlig utrustning, äro alltså följande:

för byggnadsarbeten (jämta inköp av asylbyggnaden)	kronor	840,615:—
för arkitekt m. m.	»	47,725:—
för inventarier	»	71,901:—
	<u>eller sammanlagt kronor</u>	<u>960,241:—</u>

Då för barnbördshuset från och med den 1 januari 1922 äro tillgängliga i runt tal 400,000 kronor, som av riksdagen förutsatts skola för ifrågavarande ändamål användas, och därjämte de till överläkarbostad donerade 100,000 kronor, behöver således till direktionens förfogande ställas ett anslag av 460,241 kronor, för att hela byggnadsföretaget skulle kunna utföras i ett sammanhang.

Direktionen framhåller nu, hurusom det givetvis vore en fördel såväl ur ekonomiens som ur sjukvårdens synpunkt, om dessa arbeten kunde få utföras på en gång. Skulle emellertid detta på grund av det nuvarande statsfinansiella läget befinnas omöjligt, anser direktionen, såsom förut framhållits, de värsta olägenheterna, som tynga barnbördshusets verksamhet, kunna avhjälpas genom att vissa delar av det stora byggnadsföretaget redan nu komma till utförande för de medel, som efter den 1 januari 1922 stå till direktionens förfogande.

I sistnämnda hänseende yttrar sig direktionen på följande sätt:

Den utan jämförelse största olägenheten såväl för undervisning som sjukvård härleder sig från den gynekologiska klinikens vid serafimerlasarettet trånga och otidsenliga lokaler samt dess från barnbördshuset avlägsna läge. Det är ock dessa missförhållanden, som framför andra föranlett hela frågans upptagande. De måste således först och främst avhjälpas.

På ett för framtiden fullt tillfredsställande sätt torde detta under givna förhållanden svårligen kunna ske på annat sätt än genom att utföra de två byggnadsföretag direktionen här ovan föreslagit under mom. 1 och 2. Av kostnadsberäkningarna framgår emellertid, att detta icke låter sig göra för de 400,000 kronor, som för sådant ändamål redan stå till direktionens förfogande. En så

vitt direktionen kan finna nöjaktigt provisorisk lösning av frågan skulle emellertid kunna vinnas på följande sätt.

Den i mom. 2 föreslagna byggnaden utföres, så snart de nya byggnadsavtalen år 1922 kommit till stånd. Härigenom vinnes bl. a. en operationsavdelning, ökade personalbostäder och nya bostäder för de tjänstgörande kandidaterna. Den under mom. 3 avhandlade omändringen av den nuvarande kandidatvåningen till avdelning för Benedickska asylen kommer samtidigt till stånd, men avdelningen användes tillsvidare till gynekologisk klinik, och asylen förbliver i sin egen lokal, tills det finansiella läget medgiver, att densamma förvärfvas för barnbördshuset och ombygges enligt planen i mom. 1. Härigenom avhjälpas de ovan framhållna svåraste missförhållandena. Direktör och kandidater behöva icke längre splittra sin verksamhet mellan två från varandra så fjärran belägna anstalter som serafimerlasarettet och barnbördshuset och sjukvården ej längre hämmas av de högst otidsenliga lokalerna i den gamla gynekologiska kliniken. Den provisoriska kliniken får visserligen plats blott för högst 42 patienter i stället för de 58, som den ovan under mom. 1 föreslagna kliniken skulle kunna mottaga, men redan förstnämnda tal överstiger väsentligt den nuvarande klinikens sängantal, som är 29, och de lokaler, som kliniken finge, skulle ur sanitär synpunkt bliva fullgoda. Dessutom skulle genom anordningen i fråga vinnas, att kandidaterna redan nu finge sina bostäder förlagda å lämpligt ställe inom en del av anstalten, där inga patienter finnas, och således det allvarliga missförhållandet bortfalla, att de sjuka natt och dag störas av kandidaternas signalklockor och springande från och till förlossningsavdelningen. Den egentliga olägenheten av det ovan föreslagna provisoriet ligger i det förhållandet, att avståndet från den gynekologiska avdelningen i norra flygeln till operationsavdelningen i södra flygeln är tämligen stort och att förbindelsen avdelningarna emellan måste ske genom förlossningsavdelningens korridor. Då detta emellertid icke medför några som helst sanitära vådor, har direktionen ansett denna olägenhet icke böra verka hindrande.

Om nu föreslagna anordning kommer till stånd, skulle det medföra vissa mindre förändringar uti byggnadsplanerna, så som de framgå av bifogade ritningar. Beträffande påbyggnaden å köksflygeln skulle givetvis förbindelsekorridorerna till den framtida gynekologiska kliniken, som tillsvidare finge anstå, bortfalla. Härigenom skulle några mindre väsentliga förändringar uppstå. I översta våningen förminskas kandidaternas serveringsrum; i mellersta våningen bortfaller ett borstrum, varemot vinnes, att den norra korridoren erhåller direkt ljus; i nedersta våningen uppkommer ingen förändring. I kostnaden för nu ifrågakommande under mom. 2 upptagna byggnad har beräknats, att västra gaveln skall uppföras hel med fönster i stället för korridorförbindelser, vadan alltså den förut för denna byggnad upptagna kostnaden gäller även under nu angivna förhållanden. Beträffande de ändringsarbeten, som den nuvarande kandidatvåningen skulle genomgå för att lämpa sig till asylavdelning, undergå de, med några oväsentliga undantag, inga jämkningar genom nu föreslagna provisoriska användande. De bägge mot väster belägna rum, som enligt ritningen skulle sammanslås till en arbetsal, böra bibehållas och användas till rum för sköterska och en sal för två patienter. De nyinredningar, som föreslagits i kandidaternas matsal, utföras icke,

utan rummet användes utan omändring till en sal för 6 patienter. I utbyggnaden åt norr måste några mindre förändringar vidtagas för att erhålla ett vaktrum och ett förråd, vilket ej möter svårighet, då badrummet ej blir behövt liksom ej heller nyinredningen för mjölkök. Såsom av ovan sagda framgår, blir det huvudsakligen vissa arbeten för den framtida asylavdelningen, som tillsvidare skulle få anstå, om avdelningen nu användes till gynekologisk klinik. Kostnaden för ändringsarbetena torde därför nu bliva något lägre än ovan angivits, men upptages dock av direktionen till samma belopp som under mom. 3.

Kostnaden för de arbeten, genom vilka skulle erhållas nybyggnaden å köksflygeln med ny operations- och laborationsavdelning, nya bostäder för kandidaterna och flera personalbostäder, skulle alltså enligt ovan lämnade kostnadsberäkningar för mom. 2 och 3 bliva 243,275 + 2,800 kronor eller sammanlagt 246,075 kronor.

Till denna summa måste emellertid läggas dels de 17,125 kronor Stenhammar har att fordra för under åren 1919 och 1920 utförda ritningar, dels den del av arkitektarvodet, som skulle belöpa sig på nu avhandlade byggnadsföretag eller enligt arkitekttaxa klass II 10,600 kronor, dels slutligen den del av kostnaden för inventarier, som belöper sig på ifrågavarande avdelningar, eller enligt bilagd kostnadsberäkning 39,657 kronor, alltså sammanlagt 67,382 kronor.

Den sammanlagda kostnaden för dessa avdelningar, fullt utrustade för att tagas i bruk, skulle alltså efter nu gällande priser belöpa sig till 313,457 kronor.

Då, såsom direktionen förut framhållit, byggnadsarbetena icke torde böra komma till utförande, förr än nya avtal inom byggnadsindustrien kommit till stånd, och således byggnadskostnaderna än ytterligare sjunkit, synes det direktionen uppenbart, att ovannämnda summa, 400,000 kronor, icke blott skall visa sig tillräcklig för att utföra sist avhandlade arbeten, utan även lämna ett överskott, för vilket ytterligare en del av ovan nämnda ändringsarbeten kunde utföras.

Bland dessa vill direktionen i främsta rummet framhålla de under mom. 4 och 5 upptagna arbetena för inredning av en mottagningslokal och ett rymligare bad, två önskemål, som redan nu framträda, men skulle än mer göra sig gällande om en gynekologisk klinik tillkomme. Utförandet av dessa arbeten skulle emellertid beröva maskinisten hans bostad, varför under mom. 9 upptagen påbyggnad å maskinhuset i sin tur bleve ofrånkomlig. Kostnaden för dessa arbeten belöper sig enligt ovanstående beräkning för mom. 4 till 6,300 kronor, för mom. 5 till 5,200 kronor och för mom. 9 till 23,200 kronor eller sammanlagt till 34,700 kronor.

Därnäst vill direktionen framhålla de under mom. 7 upptagna inredningsarbetena för en obduktionssal, vilken om en gynekologisk avdelning tillkommer med dess många svåra sjukdomsfall blir svår att undvara, och för dopkapellet utvidgning. Kostnaden härför belöper sig enligt ovanstående beräkning till 4,100 kronor.

Skulle de medel, som stå till förfogande, visa ytterligare överskott, anser direktionen, att under mom. 8 upptagna nya matsalar och samlingsrum för sköterskor m. m. böra komma till utförande. De nu befintliga salarna finge däref-

ter helt användas uteslutande av ekonomipersonalen och de biträdande sköterskorna, tills motsvarande lokaler för dem kunde fullt tillfredsställande ordnas genom asylbyggnadens inköp och ombyggnad. Inredningen av bostäder i nordöstra flygeln, upptagna under mom. 6, torde därnäst vara av nöden. Skulle dessa arbeten nu ej komma till stånd, måste en mindre del av den därunder beräknade kostnaden överföras till mom. 4 och 5, nämligen så mycket som skulle belöpa sig på införandet av WC uti mottagningslokal och badavdelning. Kostnaden för mom. 8 belöper sig till 6,200 kronor, den för mom. 6 till 25,675 kronor, för bägge tillsammans alltså 31,875 kronor.

De under mom. 11 upptagna förändringarna av pannorna och pumpen bliva ej nödiga, förr än ombyggnaden av asylen kommer till stånd. Däremot torde det vara nödvändigt att redan nu inlägga en ny varmvattencistern, vilket skulle draga en kostnad av 6,725 kronor.

I sista hand nämner direktionen den till en kostnad av 8,800 kronor under mom. 10 upptagna omändringen av föreläsningssalen.

Sammanräknade uppgå nu avhandlade utgiftsposter till

mom. 2 och 3	kronor 313,457:—
» 4, 5 och 9	» 34,700:—
» 7	» 4,100:—
» 6 och 8	» 31,875:—
» 11	» 6,725:—
» 10	» 8,800:—

eller sammanlagt kronor 399,657:—

Det synes direktionen icke vara uteslutet, att de till förfogande stående medlen skola visa sig tillräckliga ej blott för uppförandet av nybyggnaden å köksflygeln, utan även för utförandet av samtliga de behöfliga ändringsarbetena inom barnbördshuset och dessas förseende med inventarier. Därjämte står till direktionens förfogande under ovan angivna förutsättning medel för att uppföra en bostad åt direktor-överläkaren. Då det emellertid, som redan framhållits, ej torde vara möjligt att för närvarande exakt beräkna de kostnader, som ovannämnda arbetens utförande under andra halvåret 1922 komma att draga, föreslår direktionen, att det måtte tillåtas direktionen att efter Kungl. Maj:ts medgivande utföra dessa arbeten i mån av tillgängliga medel.

I likhet med vad i skrivelsen den 25 oktober 1919 skett, hemställer direktionen slutligen, att det måtte medgivas densamma att vidtaga de smärre förändringar i bifogade ritningar, som under byggnadsföretagets gång kunna visa sig vara av behovet påkallade.

Direktionens slutliga hemställan går alltså ut på, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bevilja ett anslag av 460,241 kronor att jämte de medel, cirka 400,000 kronor, som från och med den 1 januari 1922 stå till direktionens förfogande, användas till utförande av vissa till- och om-

byggnader vid allmänna barnbördshuset i huvudsaklig överensstämmelse med av Stenhammar utförda ritningar,

dels medgiva, såväl att berörda arbeten måtte få efter Kungl. Maj:ts beprövande påbörjas under år 1922, som ock att en bostad för direktor-överläkaren måtte få efter Kungl. Maj:ts medgivande å barnbördshusets tomt uppföras för till barnbördshuset donerade medel och kostnadsfritt upplåtas åt direktorn-överläkaren under hans ämbetstid.

Alternativt föreslår direktionen, att, om Kungl. Maj:t icke finner detta kunna bifallas, Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande därtill, att direktionen efter Kungl. Maj:ts tillstånd i huvudsaklig överensstämmelse med av Stenhammar uppgjorda ritningar under år 1922 låter utföra *dels* så stora delar av ovanberörda om- och tillbyggnader vid barnbördshuset, som tillgängliga medel medgiva, *dels* å barnbördshusets tomt en bostad åt direktorn-överläkaren att kostnadsfritt upplåtas åt nuvarande direktor under hans ämbetstid.

Efter remiss har byggnadsstyrelsen den 12 januari 1922 yttrat sig över direktionens nu gjorda framställning och förslag. Styrelsen säger sig icke hava något att erinra mot förslaget i nu förevarande skick eller de beräknade byggnadskostnaderna, 740,615 kronor. Vad angår bostad åt direktor hemställer byggnadsstyrelsen, att ritningar till byggnaden i fråga böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

I sistnämnda hänseende vill jag i detta sammanhang allenast tillägga, att byggnadsstyrelsen redan i utlåtande den 1 november 1920 förklarar sig icke hava något att erinra mot det den 29 september 1920 dagtecknade förslaget till direktorsbostad, vilket förslag är det, som nu i oförändrat skick åter föreligger.

Departement-
schefen.

Förflyttning av den gynekologiska kliniken från serafimerlasarettet till allmänna barnbördshuset har redan tidigare tillstyrkts av vederbörande myndigheter. Jag tillåter mig nu allenast hänvisa till de yttranden, som härvid avgivits och som återfinnas i det statsrådsprotokoll, som åtföljde Kungl. Maj:ts framställning i ämnet till 1921 års riksdag. Några omständigheter hava sedan dess icke tillkommit, som enligt min mening kunna rubba den uppfattning, som då allmänt omfattades. Att riksdagen emellertid icke biträdde Kungl. Maj:ts förslag berodde, såsom framgår av dess skrivelse, icke på

någon tvekan i avseende å lämpligheten av en dylik förflyttning; tvärtom framhåller riksdagen uttryckligen, att den nuvarande gynekologiska kliniken å serafimerlasarettet lämnade i avseende å utrymme och ändamålsenlig anordning åtskilligt övrigt att önska. Det var framför allt de då rådande höga byggnadskostnaderna, som föranledde riksdagen att för det dåvarande uppskjuta frågan.

Anledningen till att byggnadsfrågan redan nu återupptagits torde tydligt framgå av den utav mig lämnade redogörelsen. Det har, som därav synes, tillkommit vissa nya omständigheter, som enligt min mening ej kunna fränkännas en viss betydelse och vilka hava aktualiserat spörsmålet. Frånsett de fallande byggnadskostnaderna och vissa förenklingar i det ursprungliga programmet syftar jag närmast på den donation, som barnbördshuset fått mottaga och som avser uppförande av en bostad åt direktorn-överläkaren. Från ekonomisk synpunkt är det lämpligt, att samtidigt med att en dylik bostad uppföres även andra ändringar vidtagas i avseende å sjukhusets lokaler, varigenom företrädesvis det allmänt erkända önskemålet om gynekologiska klinikens förflyttning till barnbördshuset kan uppnås.

Den av direktören H. Asch till barnbördshuset gjorda frikostiga donationen vittnar om en erkännansvärd omtanke för sjukvårdens och läkarutbildningens intressen. Behövligheten av att överläkaren har sin bostad invid ett barnbördshus torde nämligen ligga i öppen dag. I betraktande av det stora antal barnsängskvinnor, som förlösas å allmänna barnbördshuset — omkring 3,500 om året — är det uppenbart, att ofta och under dygnets alla timmar svåra fall kunna inträffa, där moderns och barnets liv bero på ett sakkunnigt och framför allt snabbt ingripande. Den hjälpsökande allmänheten kan med skäl göra anspråk på att överläkaren i största möjliga utsträckning själv kan leda och övervaka sjukvården, en uppgift, vilken för honom är omöjlig att fylla, därest han ej bor inom sjukhusets område. Jag vill vidare erinra därom, att vid allmänna barnbördshuset överläkaren dessutom har att övervaka det arbete, som bedrivs av där boende 25 medicine kandidater. Donationen avser att undanröjda de svårigheter, som i nämnda hänseenden nu äro för handen. Riksdagens medgivande synes mig emellertid böra inhämtas till att en byggnad av ifrågakvarande slag må uppföras inom barnbördshusets område.

Att det vore för barnbördshuset synnerligen fördelaktigt, därest i samband med uppförande av en direktorsbostad barnbördshusets byggnadsfråga i dess helhet kunde lösas, är ställt utan allt tvivel. Då emellertid detta skulle ställa avsevärda krav på bidrag från statens sida, vilka under nuvarande förhållanden icke böra ifrågasättas, har jag ej ansett mig kunna tillstyrka ett realiserande redan nu av det större förslaget. Däremot synas mig de statsekonomiska synpunkter, som tala för ett avböjande för närvarande av detta förslag, icke eller i varje fall icke i mera avsevärd grad tala mot ett genomförande redan nu av det såsom direktionens andra alternativ betecknade mindre förslaget. För realiserande av detta förslag skulle, såsom nämnts, icke erfordras några bidrag från statens sida, utan kostnaderna helt bestridas för medel, som influtit genom försäljningen av barnbördshusets ovannämnda tomt i kvarteret Murmästaren och alltså nu stå till direktionens förfogande. Då jag finner såväl från sjukvårdens som från undervisningens synpunkt uppenbara fördelar vara förenade med en anordning, som nu senast ifrågasatts, tillstyrker jag frågans provisoriska lösning på detta sätt. För en dylik medelsdisposition torde dock riksdagens medgivande böra inhämtas.

I avseende å detaljerna i det nu föreliggande förslaget vill jag endast framhålla, att ett genomförande av detsamma på intet sätt föregriper ett verkställande av det större programmet, då tiden härför kan vara inne och medel för ändamålet kunna av riksdagen beviljas. Jag tillåter mig allenast hänvisa till utredningen i frågan och har varken mot densamma eller mot beräkningarna i övrigt funnit anledning till erinran.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att å allmänna barnbördshusets tomt å kungl. Djurgården må, i huvudsaklig överensstämmelse med företedda, av arkitekten E. Stenhammar år 1920 uppgjorda ritningar, förmedelst till barnbördshuset donerade medel uppföras en bostad för direktorn-överläkaren vid barnbördshuset att kostnadsfritt upplåtas till nuvarande direktor under hans ämbetstid;

dels att i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten E. Stenhammar uppgjorda ritningar må för en kostnad av högst 400,000 kronor ej mindre å barnbördshusets byggnader företagas till- och ombyggnader för att bereda plats vid barnbördshuset för en gynekologisk klinik samt vidtagas vissa andra ändringsarbeten än även anskaffas erforderliga inventarier m. m.;

dels att för bestridande av kostnaderna för senast berörda till- och ombyggnader m. m. må tagas i anspråk medel, som genom försäljning av barnbördshusets förutvarande tomt nr 3 i kvarteret Murmästaren i Stockholm från och med den 1 januari 1922 stå till direktionens för barnbördshuset förfogande;

dels ock att samtliga nu angivna byggnadsarbeten må påbörjas under år 1922.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

C. d' Albedyhll.
